

TAŞPINAR

HAYRETTİN
ÇİZER

75

7

AYI
HE

YIL

AFYON
HALKEVİ

17-7-939

İÇİNDEKİLER

İlk Halkevi Şehitleri :

Nutuk :

Cumhuriyet Halk Partisi :

Muhtarlar Kursu :

Öğretmene Saygı :

Şair Mehmet Emin :

Afyon Ali Çetinkaya Enstitüsü :

Kuthen :

Gençlik :

Taşpınar

* * *

* * *

H. Nazif Balcıoğlu

Refik Fikret Sağnak

* * *

* * *

Haydar Özdemir

Sabahaddin Öz

1 Cümhuriyet ve devrimin anlam ve yapımı hakkındaki yazılarla, mahallî tetkikler ve Halkevlerinin giderine uygun yazılara dergimizin sayfaları minnetle açıktır.

2 Münevver geçlerimizin vatanî ve ulusal mevzulara, memleket ve tabiat gözelliklerine ait yazıları için dergimizde yer ayırdık, ilgilerini ve yazılarını memnuniyetle bekleriz.

Yazı İşleri Dizektörü

Refik Fikret Sağnak

OSMAN FETİH TAŞPİNAR
TÜRK TARİH KURUMU'NA
ARMAGANIDIR

CİLT : 7. **TAŞPİNAR** SAYI : 75.

Afyon Halkevi Tarafından

Her Ayın Ondokuzunda Çıkarılır.

İdare Yeri : Afyon Halkevi.

Haziran / 1939

İlk Halkevi Şehitleri

Bu ayın birçok sevinçler yaşatan gösterişlerine karşı çok acıklı bir hadisesin de meydana geldiğini görüyoruz. Bu da, Halkevi Temsil ve Müzik Kolumuzun köylere gösterit vermiye giderken uğradıkları müthiş kazadır.

Evimizin yirmi kadar faal üyesi bir kamyonla köylere gidiyor-ken yolda hava gittikçe bozulmuş, nihayet dik yamaçlardan gelen seller kamyonun yoluna devamını zorlaştırıyor. Bununlabera-ber; biraz evvel de aynı yoldan birkaç kamyon geçmiştir. Şofö-rün ısrarlarına rağmen kamyondaki gençler vazifelerine bir an ev-vel varabilmek için önlerindeki dereden geçmek istemişler. Fakat suyun gittikçe artan yükselişi ve hızı kamyonu sürükliye-rek deviriyor. Sonra hepimizin bildiği: üç arkadaşın ölümüne bağlanan acıklı hadise oluyor.

Aramızdan gönüllerimizi parçalıyarak ödev tanrısının katına yükselen bu üç arkadaş şunlardır: Elektrik santıral memurlarından Bay Arif, Hususî muhasebe tahsildarlarından Bay Emin, Afyon'un çalışan işçilerinden tarakçı Bay Abdullah. Bu arkadaşlardan Arif yeni evlidir, bir çocuğu var. Bay Eminin karısı ve dört çocuğu vardır. İşçi arkadaşımız Abdullah'ın da eşi ve üç çocuğu varmış.

Şehirde dolaşan du kaza hakkında durulmuş kanaat şudur: Hiç kimsenin bu işte suçu yok, onlar vazifelerine giderlerken iş başında öldüler.

Bu üç arkadaş Halkevlerinin ilk verdiği üç şehittir. Bunlar bir Kubilay kadar mukaddes ve İstiklâl savaşında madalya alan in-sanlar kadar sayılmağa değer. Yurdun bütün gençleri bu üç arka-daşı takdir eder. Hepimiz de Halkevinin gösterdiği yolda canımızı harcamayı namus borcu biliriz. Çünkü o yol: Atanın; İnönü'nü ka-zanan ulusun, tanrının yani cumhuriystin gösterdiği yoldur.

Şüphesiz ki bu ölen, ölmez üç arkadaşın ailelerine cumhuriyet kimseden esirgemediği elini uzatacaktır.

Geçen gece Halkevi Konfrans salonunda şehitler adına bir toplantı yapıldı. Birkaç arkadaş vaziyet hakkında söz söylediler. Ve şehitlerin, ai-leleri için bir yardım defteri açılması teklifi kabul edildi... Birçok kimseler birer ikişer paraca yardım etmektedirler.

Taşpınar

19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramında Valimiz ve
Bölge Başkanımız Ahmet Durmuş Evrendileğin
Söylediği Nutuk.

Sayın yurddaşlar!

Aziz Türk gençleri!

Aziz Türk sporcuları!

Cümlenizi sevgi ile selâmlıyarak 19 Mayıs gününü, 19 Mayıs gençlik ve spor bayramını hepinizin kıymetli huzurunuzla açıyorum.

Bu neş'eli ve canlı gösteriler, bu bayram tezahürleri karşısında; 19 Mayıs'ın Türk milleti tarihimizdeki kıymetini; 19 Mayıs'ın millî hayatımızda bir dönüm noktası teşkil ettiğini ve ehemmiyetini hulâsatan tebarüz ettirmeği yerinde buluyorum.

Hepiniz bilirsiniz ki: bundan yirmi sene evvelki yurttaki o vakitki genel durum: milletimiz, memleketimiz için (bozgunluk, perişanlık, fecaat) manzarası gösteriyordu. Yirmi sene evvelki o tarihte Osman'lı devleti umumî harpte mağlûp olmuş izmihlâl ifade eden bir mütareke imzalamıştı.

Padişah ve halife ancak şahsını ve yalnız tahtını kurtarmak için düşmanlarla beraber olmuştu.

Yirmi sene evvelki İstanbul'da: bu millî ve vatani felâkete karşı bir teşebbüste bulunalım; bir karar alalım deyenlerde: çare olarak büyük yabancı devletlerden derman aramak yolunu buluyorlardı.

Harp dönüşünde İstanbul'a gelmiş olan Mustafa Kemal, Büyük Mustafa Kemal yurttaki umumî vaziyeti tetkik etti. İşgal altında bulunan İstanbul'un o zamanki durumu ve haletiruhiyesi ile bir iş yapılamıyacağını gördü. Türk milletinin içinde bulunarak ve onunla beraber çalışarak vaziyeti ıslah etmiye karar verdi.

Üçüncü ordu müfettişliği vazifesini alarak milleti, memleketi kurtarmak için Anadolu'ya hareket etti.

Yüce Mustafa Kemâl! 19 Mayıs 1919'da Samsun'a millî halâskâr olarak çıktı. Büyük kurtarıcı Samsun'a çıktığı zaman galip devletlerin işgali altındaki İstanbul'da ve oradan millet ve vatan hainlerinin yapmakta oldukları ihanet ve hiyanet fikirleriyle şurada burada, hasıl olmuş bulunan o zamanki kanaat dörde ayrılı-verdi:

1— Büyük bir ecnebi devletinin himayesini istemek.

2— Büyük bir ecnebi devletinin mandasını istemek.

3— Millî halâs çarelerine baş vurarak Osman'lı devletinden ayrılmamak.

4— Osman'lı devletinden ayrılıp kendilerini kurtarmak.

Millet, memleket düşüncesi işte bunlardı.

Bu vaziyet karşısında büyük halâskâr Mustafa Kemalce alınacak bir tek karar vardı. O da:

Hakimiyeti milliyeye müstenit bilâkaydüşart müstakil yeni bir Türk devleti tesis etmek idi.

Asıl ve esas: Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşaması idi.

Bu esas ta ancak istiklâli tammeye malikiyetle temin olunabilirdi. Bu karara ve bu esasa dayanarak büyük kurtarıcı Mustafa Kemâl, bütün tedbirleri aldı. Hazırlandı ve istiklâl mücadelesine başladı.

Bu esaslar, bu kararlar, bu mücadele Erzurum ve Sivas millî kongreleri ile bu günkü Cumhuriyet Halk Partisinin anası ve temeli olan yurdun her tarafındaki Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri ile bütün milletçe, bütün yurtça tasdik olundu.

Bu suretle: ve millî misak mucibince; millî kongreler mucibince devam eden millî istiklâl mücadelesinin muvaffakiyeti ile; millî hakimiyetin, millî idarenin, millî iradenin zaferleriyle istiklâl, kurtuluş tahakkuk etti. Hür, müstakil ve yepyeni bir Türk devleti kuruldu.

Aziz yurddaşlar, aziz gençler!

İşte: 19 Mayıs günü bugünkü hür ve müstakil ve mes'ut yaşayışımıza başlangıç olduğundan bu büyük gün, yalnız gençlik ve spor bayramı günü değildir. Bu gün bütün millete şamil, büyük, tarihî ve millî bir gündür. Bu gün, Türk inkılâbının mebdei olmakla: aynı zamanda bir inkılâp bayramı günüdür de.

Değerli Türk gençliği!

Türk inkılâbı: memlekette müsbet düşünceli, ilmin hakimiyetini, insan şahsiyetinin bir kıymet olduğunu ve bu esaslı fikirleri bahşetmiş ve bunları da tahakkuk ettirmiştir. Bunun içindir ki: büyük Türk inkılâbının mebdei olan 19 Mayıs; Türk rönesansının; mahiyette büyük eserler ve medeniyetler vücade getirmiş olan Türk milletinin; yeniden doğuşunun bir sembolidir.

İşte gençler, yurttaşlar!

Manası çok derin ve şumullü; tarihi ehemmiyeti çok büyük olan ve aynı zamanda istiklâlin, inkılâbın, cumhuriyetin de mebdei bulunan 19 Mayıs büyük millî bayram günü, (Büyük Ebedî Şefimiz Atatürk, inkılâbı, cumhuriyeti gençlere vedia olarak emanet bıraktığındandır ki) asil gençlerin ve sporcuların bayram günüdür.

Aziz yuttaş, yurttaş!

Aziz Türk genci!

Aziz Türk sporcusu!

19 Mayıs büyük bayramlarınızı her birerlerinize ayrı ayrı ve candan kutlularım.

Büyük gününüz, büyük bayramınız kutlu ve mutlu olsun.

Kıymetli Gençler!

Biz her vakit her yerde Türk genci ile birlikteyiz, beraberiz, biriz, bir aradayız.

Bugün de; gençlik ve spor bayramında gençlikle beraber olmakla geçlerin bayramlarını paylaşmakla hepimiz büyük sevinç ve kıvanç duymaktayız.

Gençler! İçinizde ve sizlerle beraber bulunurken benim hissettiğim manevî huzur ve manevî sürur ve gururla sizlerden neler beklediğimizi tekrar etmek ve bunları sizlere bildirmek isterim:

Aziz gençler!

Kıymetli yurd çocukları!

Hepiniz bilirsiniz ki Türk inkılâbı bizlere insan şahsiyetinin bir kıymet olduğu fikrini bahşetmiştir. Bu irtibarlardır ki benliğini, millî varlığını her alanda hür ve müstakil ve mahfuz bir halde tutan büyük milletimizin, bütünlüğünü tamamlayan her bir millet ferdinin haddizatında bir insan şahsiyeti olmasile güzel, sihatli, zinde, hareketli, canlı, uyanık insan, mert insan, sportmen, ahlâklı, vatanperver, milliyetperver insan olmakla yetişmesi ve bu maddî ve manevî seciye ve varlıklarla bezenmiş ve mücehhez olması lâzımdır. Evet! Her Türk ferdinin bu seciyeler ve bu varlıklarla mücehhez olması lâzımdır ki:

Dünya kurulalıdanberi daima hür ve müstakil yaşamış; tarihte üstün medeniyetler kurmuş olan büyük, asil milletimiz: her zaman

ve daima en üstün medeniyete en ileri hayatiyyete bütün hızıyla, bütün kudretile daha çabuk gitsin, daha çabuk ulaşınsın.

Aziz gençler!

İşte bizim istediğimiz sizlerin bu seciyelere sahip ve bu vasıflarla mücehhez olmanız için durmadan, dinlenmeden çalışmanızdır.

Güzel, sihatli, nurlu, irfanlı, sportmen, seciyeli, mert, azimli, imanlı millet ve yurtsever insan olmak, her vakit, yurt için, ulus için (iyiye) (faydalıya) (doğruya) koşmak ilk vazifenizdir.

Milletimizi, vatanımızı her zaman ilminiz, fenniniz, irfanınız, san'atınızla en üstün medeniyete yükseltmek başlıca ödevinizdir.

Ebedî Şefimiz Atatürk'ün açtığı inkılâp yollarında çok sevgili Reisi Cumhuremiz büyük Millî Şefimiz Yüce İsmet İnönü'nün izinde ve emrinde: yurdumuzu, millî hakimiyetimizi, millî istiklâlimizi, inkılâplarımızı, cumuriyetimizi daima yükseltmek daima şerefle korumak için her zaman ve her türlü hayat şartları altında daima ileri atılmak, feragat ve fazilet ve fedakârlık göstermek en üstün ve hayati borcunuzdur.

Kıymetli gençler!

Kıymetli sporcular!

Sizlerin bu seciyeler ve vasıfları kazanacağınıza, millî ve vatanî vazifelerinizi her vakit şerefle başaracak kudret ve kuvvetlerle mücehhez olacağınıza ve bu ödevlerinizi muvaffakiyetle yapacağınıza şüphemiz yoktur.

Bu inan, güvenimizle Türk gençlerini Türk sporcularını sevgi saygılarımızla selâmlıyarak hayat ve kendilerine her sahada iyi başarılar temenni ediyorum.

Aziz Türk gençlerine, aziz Türk sporcularına daima hür ve müstakil; daima bahtiyar, sonsuz yıllar; daima mes'ut istikballer diliyorum.

Sözlerimi; sevgili Reisi Cumhuremiz, Büyük Millî Şefimiz Yüce İsmet İnönü'ne hepimizin içten gelen sonsuz sevgilerimizi, saygılarımızı, bağlılıklarımızı tekrarlamakla üstün, derin tazimlerimizi sunmakla bitiriyorum.

Yaşasın Büyük Millî Şefimiz Yüce İsmet İnönü!

Yaşasın Türk Gençleri!

Yaşasın Türk Sporcuları!

Cumhuriyet Halk Partisi

Geçen gün Cumhuriyet Halk Partisinin beşinci kurultayı toplantısı yapıldı. Yurdun her köşesinde en önemli ve en yakın bayramımız olan bu gün bütün Türklere emniyette olduklarını bir daha haykırmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi, biliyoruz ki, vatandaşların en faal üyeleridir. Onların, dertlerimizi dinlemek ve raslanacak zorluklara çareler bulmak yönünden de apayrı bir değerleri var. Yirmi sene önce atalar atası olan Mustafa Kemal'in Sivas'ta temelini attığı Cumhuriyet Halk Partisinin bugüne kadar yaptığı başarıları hepimiz gördük.

Büyük Millet Meclisinin halk arasındaki vastaları olan Parti arkadaşları beşinci toplantılarını Ankara'da yaptıkları zaman Re-isicumhur İnönü özlü bir söylevde bulundular: Dünya kuruldu kurulalı söylenilmiş hitabelerin en açığı ve en imanlısı olan bu söylev çok insanî ve yardımsever bir mahiyet taşımakta. Haksız istilâlara karşı - ötedenberi faziletimiz olan - masumların haklarını korumak için Türk milletinin hazır bulunduğunu ilân eden İnönü, yaşamının herkes için hak olduğunu anlatıyor.

Cünkü aynı haksızlık bundan az bir zaman önce bizim için de ortaya konulmuştu.

Bilhassa köylülerle teması bir darbimesel haline gelmiş İnönü'nün köylere vereceğimiz önemi bu söylevlerinde bir defa daha noktalaması, beşinci kurultayın ilk ödevini belirtmiştir. Artık her şeyin kâğıt ve yazıdan çıkarak hakikat sahnesine erdiği bugünden sonra köylü ile olan alâka gözle görülür bir şekilde daha maddeleşiyor demektir. Bu yolda memleketimiz gençliği Partinin göstereceği hizmetleri, emirleri bekliyor. Şüphesiz, şu tatil günlerinde; mevsimin müsaadesinden istifade ederek, Halkevi gençliği köylere bilgiler taşıyacak. Buna eminiz. Çünkü bu satırları bu uğurda daha geçen gün üç şehit veren Halkevimizin gençliğinden aldığım hızla yazdık.

Muhtarlar Kursu

Evelki gün 163 muhtar ve şehrin birkaç davetli işyarlarından mürekkep ceman 200 kişiye bir yemek ziyafeti verildi. Partinin verdiği bu ziyafet, bizim için, muhtarlarla anlaşmağa da vesile oldu. Bu bir iki saatlik görüşmeden çok müspet kanaatler edindik. Bilhassa değerli İlбайın muhtarları uğurlama söylevi çok canlı olmuştur.

* *

Memleketimizde bu ayın en mühim işlerinden biri de muhtarlar kursu faaliyeti oluyor. On gün kadar süren bu toplantı 8-6-939 da açıldı. Kursu hükümet dairelerinin âmirleri, kendilerine ayrılan günlerde, ihtisasları dahilinde, ders veriyorlar. Bu işler şu kadro içindedir: Vilâyet işleri, Jandarma, Ziraat, Nüfus, Tapu, Sıhhat, Hussusî Muhasebe, Seferberlik, Defterdarlık, İnhisar, Orman, Nafia, Maarif, Posta, Veterinerlik ve Hava işleri.

Kursa 200'e yakın muhtar devam etmektedir. Bunlar, kövleri bütçesinden ayrılan tahsisatla on gün kadar bu dersleri takip edecektir.

Biliyoruz ki Muhtarlar, vilâyet teşkilâtının en küçük parçası olan köyleri idare eden kıymetlerdir. Köyler ki, Cumhuriyetin yegâne dayandığı ana temeller olmak hasebiyle, çok mühim kudret kaynağıdır. Bu bakıma göre muhtarların devlet mekanizmasında almış bulundukları önemli bir ödev var. İşte bu yönden muhtarları tenvir etmek, köy kalkınması adına lâzım. Bilhassa ders veren arkadaşlar da kendi biranşlarında yüksek bilgi ve tecrübe sahibidirler. Onun için, muhtarlar kursunun köylere götüreceği faydalar yepyeni bir enerji olacak.

Osman'lı imparatorluğu zamanında köylerin muhtarlardan çektiklerini pek âlâ biliyoruz. Eski muhtar, köylüyü yıkanların, mahvetmek isteyenlerin elinde bir kukla, bir oyuncaktı. Osmanlı Padişahları ve onların yordakçıları olan mütegalibe bindiği dalı ahmakça kesen akılsızlardır. Fakat bugünkü rejimin muhtarları her türlü kalkınmada köyü ön plânda tutan Partinin inandığı becerikli birer şahsiyetlerdir.

H. Nazif Balcıoğlu

Öğretmene Saygı

Refik Fikret Sağnak

Alman hükümdarlarından Vilhelm mekteplerden birini ziyarete gidiyor. Yanında da birçok erkânı var. Sınıflardan birine giriyorlar. O sırada öğretmen, mühim bir mevzu üzerinde ve dersin en ince yerindedir. Topladığı mevzuu dağıtmamak için cümlesini kesmiyor. Sözü bitmediği için, sınıfa giren Vilhelm'e lâzım gelen hürmeti bizzarur bir an için gösterememiştir. Derse devam ediyor.

Vilhelm bu vaziyetten kızmıştır. Hiçbir şey demeden hemen tersyüzü çıkıp direktörlük odasına gidiyor.

Biraz sonra teneffüs zili çalmış, talebe bahçeye inmiştir. Öğretmen direktörlük odasına koşup; bir Almanın Alman hükümdarına göstermesi gereken, saygıyı gösteriyor.

Vilhelm kızgın bir halde öğretmene diyor ki:

— Ben bir hükümdarım. Bu hareketiniz katiyen hoşgörülmez. Siz, ya delisiniz, yahut ta hükümdara hürmet göstermekten kaçan bir mücrimsiniz. Her iki duruma göre de burada işiniz yok. Hemen mektebi terkedin. Öğretmen:

— Haşmetmaap, diyor, burada hükümdar sizsiniz, işte vazifemi yaptım. Fakat, sınıfta benim!

Burada pedagojik iki esas var:

1 — Maarifin, öğretmenin ve talebenin ne olduğunu çok iyi bilen hükümdarın, asaleti icabı, sınıfta öğretmene bir şey söylemeden çekilip gitmesi ve talebe karşında öğretmenin hukukuna hürmet etmek suretile müttehim vaziyette kalmaması.

2 — Öğretmenin derse dalarak etrafını göremiycek kadar kendinden geçmiş ve talebe karşısında her şey olması.

Bunun her ikisi de mukaddestir, mâşeridir.

Nihayet Vilhelm, bu vaziyetin pedagojik mahiyet taşıdığını tasdik ederek muallimin gönlünü alıyor.

İşte iki hükümdar böylece barıştı.

- Şair Mehmet Emin -

(Sağlığının Yetmişinci Yıl Dönümü İçin)

Mehmet Emin, tam anlamile bir Türk ozanıdır. Bu yıl, yetmiş yaşına bastı. Babası Kayıkçı Salih Reistir. Aslen Trabzonludur. Mülkiye mektebinden mezundur. Meşrutiyet zamanında İttihat ve Terakki Cemiyetinin mühim valiliklerinde bulundu. Şimdi Mebustur. Bir zamanlar Serbest Fırkaya intisap etmişti. Türk Sazı, Türkçe Şiirler, Aydın Kızları, Tan Sesleri, Mustafa Kemal, Zafer Yolunda gibi birkaç eseri vardır.

Ötedenberi bu büyük adam hakkında (şair değildir, şiirleri kurudur, coşkun değildir, niheyet ölçülü biçili yazı yazar) diyerek onu üçüncü, dördüncü derecede büyüklerimizden sayarlar. Fakat buna rağmen Macaristan ve Rusya gibi dost devletlerde bizden ziyade yer aldığını görüyoruz.

Mehmet Emin, ilk hece şiirini bizde yürüten bir şairdir. Servetifunun gibi zümre yapan ve ağdalı yazılar yazan aruzcuların karşısında tek başına bu adamı gördük. Hele son neslin bazı yüz bulmuş dejenere gençlerinden birkaçı ona (battal) damgasını vurarak bu büyük şaire saygısızlıkta bulundular. Fakat o bütün bunlara değil, Türk edebiyatının, yirminci asırdaki bilek kuvvetiyle çalışan işçinin, dünyanın biricik özü olan milliyet anlamının, yoksullara acımanın ve (San'at halka faide temin eden bir varlıktır) değerinin Peygamberi oldu.

Tevfik Fikret'in Mekanik şiiri, Hamit'in Asabî aşkı, Halit Ziya'nın Süsü, Akif'in şuarsuz taassubu ve diğerlerinin edindikleri modaya bağlı ünü Mehmet Emin'in yorulmaz halkçılığı, Türkçülüğü karşısında birer mummyadır.

Mehmet Emin'in ne olduğunu ve ne olacağını gelecek zamanlar gösterecek. Onun yazıları; durdukça keskinleşen ve yüreklere mukaddes bir sarhoşluk veren şaraplar gibi değerlenecektir.

Ona bütün gençlik uzun yaşamalar diler. Gençlik Mehmet Emin'i biraz geç anladığı için ondan affını rica eder. Yurdun şu mütevazi bir yolu üzerinde tarihin en büyük zafer başlangıcını elinde ışılatan Afyon'un Taşpınar mecmuası onu kutlulamayı sanat, şiir ve Türklük adına ödev bilir.

* * *

Afyon Ali Çetinkaya Enstitüsü

(Biçki Yurdunun Açtığı Bir Sergi Münasebetile)

Bu Seneki sergimiz geçen senekine nazaran daha iyi oldu. Hergün yüzlerce seyircinin geldiği kaydedilmektedir. Sergide bütün işlerin inceliği ve güzelliği arasında bilhassa çiçeklerden yapılan çardaklı Şark köşesi ve Şükrüye, Lutfiye, Hayriye'nin elma çiçekleri nazarı dikkati celbetmekte idi. İşler arasında pile entariler ile şapka ve çiçekler üzerinde çok satış yapılmıştır. Sergide bulunan bütün eşya ayrı ayrı güzel olmakla beraber en çok beğenilenler arasında Ulviye Işık'ın gece mavisini üzerine simle işlenmiş tuvaleti, Semahat Özay'ın trovakar takımı, Lutfiyenin tiyel işi ile yaptığı fevkalâde buluz ve çocuk elbiseleri, Emine Türk'ün beyaz etek ve tayyör takımı ile lame tuvaleti, Saadet Çetiner'in pileli elbisesi, Rüveyde'nin beyaz üzerine kanava işlenmiş elbise-sile Sabire'nin ajorlu elbiseleri gelen ziyaretçilerin hoşlarına gitmiştir.

Yurdun çalışkan direktörü Bayan Nedime ve arkadaşlarını candan tebrik ederken sayın direktörün sergi açılma töreninde verdikleri söylevi hulâsaten aşağıya alıyoruz:

Sayın Bayan ve Bay Vali,

Sayın davetlilerim.

Okulumuzun üçüncü yıl ekspozisyon törenine davetimizi lûtfen kabul buyurup bizleri şereflendirdiğinizden dolayı kıymetli Valimiz, Komutayımız ve diğer bütün misafirlerimize okulumuz namına sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Cumhuriyet idaremi vatanımızın yükselmesini, ataların ve umumî tabir ile kadınlığın her cihetçe yükselmesini çok isabetli bir görünüşle takdir ediyor. Onların bir yandan tek mil vatani haklardan istifade yollarını temin ederken diğer taraftan da uzun müstebit yılların kökleştirdiği çürük ananeleri yıkmak ve bu ana ve ana namzetlerimizi her suretle aydınlatmak için her şeyden evvel büyük fedakârlıklarla onların serbestçe yürüyebilecekleri sanat, kültür yollarını hazırladı ve gösterdi. Bu suretle kadın kendisine verilen hakları benimsiyerek bütün serbestisini, dengini kazandı.

Bugün öyle bir hale geldi ki kadın her şeye ait bir gideri kolayca edinerek her mesleke intisap ediyor. Memur, Avukat, Doktor, Öğretmen, Profesör, san'atkâr vesaire gibi. İşte bizim bu açtığımız San'at Okulu da bunlardan biridir.

Bugün göreceğiniz okulumuzun 1938 — 1939 ders yılı ve eserlerini ve bunların tertibi sizlere okurlarla beraber biz öğretmenlerin kudretlerini, zevklerini takdir ve ölçmek için bir fırsat bahsedecektir. Asıl iftiharımız da bundaki mevkiimizi görmektir. Bu muvaffakiyetleri her sene süratle ikmale çalışıyoruz.

Tekâmül tedrici olur. Cumhuriyetin genç nesli biz Türkler Ebedî Ulu Şefimiz yaratıcı Atatürkümüzün işaret ettiği yollarda tereddütsüz yürüyeceğiz. Yaşamağa ve yükselmeğe azmetmiş millerler için tekâmülün bizdeki bu tezahürü rüştümüzü isbat etti. Ve bunu lakırdı ile değil, hayati eserlerle dünyaya gösterdik. Yüzlerce senelik terakki ve tekâmülü birkaç seneye sığdırmak ve başarmak anî demek değil mi? Bu başarılarla her Türkcidden müftehir Türklüğe mağrur olsa yeridir. Ne mutlu Türk olana!

Sergimizdeki bütün parçalar bugünün ve yarının analarının elinden çıkmış, her biri bir bilgiye dayanan eserlerdir.

İçtimai hayatımızda en büyük rol alan mevcudiyetin kadın olduğunu tafsile haçet görmem. Bu en küçük bir mülâhaza ile daima müsbet bulunur. Bugünkü terakkimiz bugünkü kuvvetimiz, bugünkü şuur ve mantığımız hep kadının elindedir.

Yüksek hey'etinizce de aydındır ki bir memleketin içtimai terbiyesi kadınların tekâmülü ile olur, bir memleket kadını o milletin derecesi terakkisi mizanı demektir. Memleketimizin yüksek idaresini pürüzsüz yollardan necat merhalelerine ulaştıran başlar, hep onun terbiyesi altında yetişmişlerdir. Okullar analardan alınan esas terbiyeyi işlerler, süslerler ve bu suretle kemale getirmeğe namzet kırlarlar. Fakat bu kemalin nüvesini yine o kadın yaratmıştır.

İşte biz de okulumuzda muhtelif marifetleri öğretirken okullarımızın aynı zamanda içtimai terbiyelerini de inkişaf ettirmek ve

kuvvetlendirmek üzere çalışır ve bu suretle okurlarımızı akulumuzda hem manen ve hem de maddeten müstefit kılmak başlıca gayelerimizi teşkil eder.

Türk Cumhuriyeti Kadınlarımızın bilmeleri icap eden bilgileri iktisabı aile hayatımızı çok yükseltmiştir. Bugün vatandaşlar arasında sanat ve kültürseverlik o kadar artmıştır ki sevgili Cumhuriyetin, milletin benliğine lâyık kurduğu ve bir yandan da büyük fedakârlıklarla kurmağa çalıştığı san'at okulları kadın bilgilerini çok artırmıştır.

Bugün kadınlarımızın ekserisi çarşıdan satın aldığı elbiseliğini kendi diker ve kendi biçer, şapkasını kendi imal eder, yemeğini pişirir, evi için lâzım gelen tertibat ve süsleri hep kendi elinden çıkar çıkar. Bu suretle yapacağı bir elbiselik ve şapkası için vereceği dikiş parasile ikinci bir elbise ve şapka sahibi olur.

Halihazırdaki okulumuz malesef tam teşkilâtı havi değildir. Fakat yakında inşaatı bitmek üzere olan ve herbir ihtiyacı karşılayacak yeni enstitümüzde kadromuz genişliyerek arkadaşlarımızla şevk ile çalışacağız. Tesir ve terbiyemiz altına tevdi olunacak ana namzetlerini bir kadın için lâzım olan ve hayatta kendisini kurtaracak kültür ve san'at bilgileriyle donatacağız. Bu bizlerin hissesine düşen vatan vazifesini Ulu Önderimiz sevgili Atatürkümüzün işaret buyurdıkları tek mil direktifler üzerinde yılmaz azim ve cesaretle başarmağa çalışacağız. Şunu da ilâve edibilim ki gerek akşam okullarında ve gerek enstitülerde gösterilen ve öğretilen sanatlar şimdilik eserlerinden cidden müstağni kılınmıyacak derecede yüksektir.

Avrupa'da geçen birkaç sene etüdüm esnasında, gerek Belçika'da ve gerek büyük şehirlerdeki enstitülerle yakından alâkadar olduğum içindir ki Avrupa ile yukardaki mukayesemi selâhiyatle söylüyorum.

Milli Şefimiz İsmet İnönü'nün vatanın taalisini için her hususta olduğu gibi her şubede bilgi evleri hakkındaki cömert ideallerinin hiç şüphesiz ki vatanımızı yakında harice olan ihtiyaçtan tamamen kurtaracağına kuvvetli imanım vardır.

İşte o zaman yükselmiş vatanın yüksek bilgi fertleri olacağız. Vatanın yükselmesi fertlerin yükselmesi demektir

KUTHEN

(Kuman Tarihinden Bir Yaprak)

Haydar Özdemir

Volga, Don ve Dinyeper nehirlerinin suladığı geniş ovalarda XI, XII ve XIII üncü asırlarda bir Türk kavmi görüyoruz. Bu kavme Türkler Kuman, Ruslar ve Lehler ise Polowtz adını verirler. Alman kaynakların da da bu kavmin adı Valtwin olarak zikredilir.

XIII üncü asrın ilk yarasına kadar Kumanlar daimi surette Rus'lar ve Lehli'lerle mücadele halinde bulunmuşlardır. Bu zamana kadar tarihleri şeref sayfalarıyla doludur. Bu tarihten sonra Kumanlar için yeni bir mücadele ufku açılmıştır. Zira şarktan Moğol tehlikesi kendisini göstermiş Kumanlar da yüzlerini yeni bir cepheye çevirmişlerdir.

Moğol ordusunun başında Cengiz ahfadından Batu Han bulunmaktadır. Cengiz ölümünden önce imparatorluğunu oğulları arasında taksim etmiş, Cuciye'de Kıpçak elini vermiştir. Fakat Cuci babasından evvel öldü. Yerine 12 tane erkek evlât bıraktı. Batu Han Cuci'nin ikinci oğludur. Babasının yerine Garp boyları tarafından Han tayin edilmiş Cengiz ve bundan sonra büyük imparatorluğun başına geçen Ögetay'da bu intihabı tasdik etmişlerdir.

Babasına halef olan Batuya garp futuhatı işi verildi. Türk-Moğol ordusunun başına geçen Batu, Rusları ve Kumanları ayrı ayrı mağlup etti. Bu mağlubiyet karşısında Kumanların bir kısmı Moğollara tabi olmuş büyük bir kısımda garba çekilmeğe karar vermiştir.

Ne mutlu O kimseye ki yükselmiş her hususta tekâmüle ermiş bir vatanda vücut bulmuştur. Ona artık Türküm demeğe kâkıldır. O Türk ki mütevazidir, naziktir merhamet ve uluğcanap kaynağıdır. Fakat hiçbir zaman miskin ve korkak değildir. Ve vatanına gözdikenlere tahammülü yoktur. O zaman tabiat kadar hakim, yıldırımlar kadar müthişdir. Sözlerimi burada bitirir Milli Şefimiz İsmet İnönü'ne Millet ve Vatanıma sağlıklar, varlıklar ve yeni inkişafalar dilerim.

Garbe çekilenlerin başında Kuthen adlı bir reis vardı. Kumanların Moğol tehlikesinden kurtulmak için gitmek istedikleri yer Macaristandı. Bu zamanda Macarların başında IV üncü Belâ adında bir kiral bulunuyordu.

Kuthen komşusu Macar kralına bir hey'et gknderdi. Bu hey'et Kumanların muazzam Moğol orduları önünden kaçmak mecburiyetinde kaldıklarını arz edecek, kabilelerinden bir kısmının yapılan harpte öldüklerini söyleyecek, geri kalanların ise Macaristana ilticalarını rica edecekti.

Kuthen Macar Kralından Macaristana sığınmak imtiyazını aldı. Buna mukabil Belâya hristiyanlığı kabul edeceklerine, kendisinin sadık tebaası olarak kalacaklarına ve Macaristan müdafaasında Macarlarla müştereken hareket edeceklerine dair söz verdi. Kral Belâ bir zamnlar etraflarına dehşet saçan bu kavmin kendisine bu şekildeki müracaatlarından fevkalâde memnundu. Nihayet 1239 senesinde Kuthen kırk bin Kuman ailesile yeni vatanının hudutlarına yürüdü. Balâ'da seçme süvarilerile Kuthen'i istikbale çıkmıştı.

Kuthen gözleri yaşları olarak kralın karşısına geldi. Mağlup olduğundan vatanını terk etmiye mecbur kaldığını, şimdi ise başka bir kırıaldan vatan dilenme derecesine düştüğünü düşünerek ağlamıştı.

Kumanlar kendi âdetleri veçhile Belâ'ya sadakat yemini ettiler. Buna karşı Macar kralı da onları incitmiyeceğini ve tam bir hürriyet içinde yaşatacağını yeminle vadetti. Bu merasimden sonra Kumanlar yeni vatanlarının muhtelif yerlerinde yerleştirildiler.

Göçebe hayata alışkın olan bu kabile eski yaşayışını devam ettirmek istiyordu. Hayvan sürülerini bağ, bahçe ve tarla tanımlayarak kapıp koyveriyorlar, her gördükleri yeşillikte otlatmak istiyorlar.

Bu vaziyet kumanlar aleyhine şikyeti sebebi oldu. Kral aleyhtarlarında: Balâ bunleri bizi tedip için memlekete aldı diye menfi propaganda yapıyorlardı.

1240 Senesinde bütün Macaristan'da korkunç bir haber nefesleri tıkadı: Moğollar Macaristan'a doğru ilerliyorlar. Bu sırada şöyle bir rivayette belirdi;

Kuman'lar Moğolla'la müttefikler. Kuthen Macar dilini öğ-

renmek ve Macaristan topraklarını tanıyarak arkadan gelecek Moğöl istilâsını kolaylaştırmak için buraya gelmiştir deniliyordu. Vaktile Moğolların hakimiyetini kabul eden Kumanlardan Moğol ordusunda görülen askerlerde bu rivayeti adeta teyit ediyordu. Bunun üzerine Kuthen ve Kumen rüesası sıkı bir surette muhafaza altına alındılar.

Mart içinde huduttaki kale kumandanı kralın yanına gelerek Batu Hanın büyük bir ordu ile Macaristan'a girdiğini haber verdi. Kısa bir zamanda da Moğol orduları Buda'ya yaklaştılar. Macaristan'da seferberlik ilân olundu. Kuman'larda silâh altına çağrıldı, Avusturya'dan yardım rica olundu.

Ufukta Moğol ordularının çıkardıkları yangınlurun dumanları görünüyordu. Macarlar ise henüz seferberliklerini ikmal edememişlerdi. Biz bu sırada Batu Hanın IV üncü Belâya bir itaat mektubu, gönderdiğimi görüyoruz kuvvetine güvenemiyen Belâ kararsızlıktan mütevellit bir telâş içinde boğuluyordu. Avusturya prensi Fredrik pek az bir kuvvetle Macar'lara yardım için gelmişti. Buda kalesinde hücum emri bekliyen Macar ordusu gittikçe zabırsızlanıyordu. Avusturya prensi kendi kahramanlığını göstermek için maiyetile kale civarına sokulan bir Moğol müfrezesine saldırdı ve geri püskürttü. Bunu gören halk Fredri'i alkışladı.

Macarların Kumanlar aleyhindeki coşkunklukları gittikçe artıyordu. Nihayet bunlar Kuman reisi Kethen'i öldürmek için ayaklandılar. Başlarına Avusturya'nın kahraman (!) pensi geçti.

İsyancılar Kuthen'in oturduğu saraya hücum ettiler. Bu vaziyet karşısında müdafasızca teslimiyeti aklından bile geçirmiyen Kuthen derhal yayına sarıldı. Fakut yanında iki karısı ile çocuklarından başka kimse yoktu. Sarayın pençeresinden evine saldıranları okla tepelemeye çalıştı. Binlerce gözünü kan bürümüş canavara karşı duruyordu. Lâkin bir tek haber Kuthen'in mukavemetini kırdı.

Cüzel Karısı: "Kuthen oklarımız oklarımız bitti. Bu son okumuzdur!," demişti.

Yapılacak iki iş vardı. Bir müdeet müdafaadan sonra hiddetleri büyüyen, burunlarına kan kokan canavarlara teslim olmak ve onların eliyle parçalanmak. İkincisi intihar.

Kuthen ikincinciye tercih etti. Kılıncını çekti önce iki karısını sonrada çocuklarını kesti. Nihayet karı ve evlât kanlarının kızarttığı kılıncını kendi kalbinde sildi.

Gençlik

Sabahaddin Öz

Yıldızlı ve aylı serin bir yaz gecesinde.
Ve şırl şırl havza dökülen su sesinde
Duyduğum serinlik gibi gel: ruhumda dökül!

Derin göklerde altın gözlü ürkek bir yıldız
Ve şirin, çok şirin ezeli vefasız bir kız
Gibi kaçma gençlik; gel biraz daha karşımda gül!

Bir müddet sonra saraya girmeye muvaffak olan Avusturya'lı prens öldü ailenin kafalarını birer birer pençereden dışarı fırlatarak mertliğini (!) gösterdi. Herkes bu kafaları Feredrik kopardı diyecekti.

Reislerinin bu feci âkibetinden bihaber zavallı Kumanlar ise yeni vatanlarını müdafaa için silâhlanmışlar Buda'ya kralın emirlerini yerine getirmek için koşuyorlardı. Macarlar bu kerre de işte bu masum kabilelere saldırdılar. Bir çoklarını katlettiler. Bu vaziyet karşısında Kumanlar'a yeni bir hicret daha göründü. Macaristan'ı terkederek Bulgaristan'a naklettiler.

Mogol istilâsı gelip geçici oldu. Dalmaçya sahillerine iltica etmiş olan Macar kralı Belâ tekrar memleketine döndü. Harabe-ye çevrilen yurdunun elim manzarası karşısında bir müddet göz yaş dökü. Kumanlar'ın uğradıkları haksızlığı da idrak etti. Macaristan'ı yeni baştan imara kalktı Kumanlar'ı tekrar oraya davet etti.

İkinci olarak Macaristan'a giren Kuman'lar uzun müddet Macar ordularında hizmet ettiler bu tarihten sonra biz artık Kumanlar'ın Macar tarihine karıştıklarını ve günden güne varlıklarının eridiğini görüyoruz. Nihayet Kuman dilide yerini onyedinci asırdan itibaren Macarcaya terketti.

HALKEVLERİNİN ÇIKARDIKLARI DERGİLERİ AŞAĞIYA YAZIYORUZ.

Halkevlerinin Adı	Derginin Adı	Halkevlerinin Adı	Derginin Adı
Halkevleri (Ankara)	Ülkü	İzmir	Fikirler
Adana	Görüşler	Konya	Konya
Afyon	Taşpınar	Manisa	Gediz
Antalya	Türk Akdeniz	Merzifon	Taşan
Bafra	AltunYaprak	Mersin	İçel
Balıkesir	Kaynak	Milâs	Yeni Milâs
Bursa	Uludağ	Muğla	Muğla
Burdur	Ülker	Niksar	Ülker
Denizli	İnaç	Trabzon	İnan
Elâzığ	Altan	Samsun	19 Mayıs
Eminönü	Yeni Türk	Sinop	Dıranaz
Eminönü	Halk Bilgisi Haberleri	Niğde	Akpınar
Gireson	Aksu	Yozgat	Bozok
İsparta	Ün	Kayseri	Erciyeç

ABONE;

Seneliği (120) kuruş Abone için Halkevine baş vurulmalıdır.

İmtiyaz Sahibi : Ahmet Sami Onur.

Neşriyat Direktörü : Yahya Akın.

Basıldığı Yer : Doğan Basımevi - Afyon.

C.H.P
AFYON HALKEVİ
BAŞKANLIĞI

Tayyareye Yardım Edelim !
Çünkü; rahat ve mesut bir vatan, seması
tehlikesiz olan yerdir.

10 Kuruş